

PRAŽSKÉ LESY STROMY A ROSTLINY

4

Ahoj kluci a holky,

tento list je věnovaný stromům a rostlinám, které rostou v pražských lesích. Praha leží na velmi rozmanitém horninovém podkladu a i díky řece Vltavě a jejím přítokům je zdrojem velmi rozmanité vegetace. Vydejte se směle za poznáváním různých druhů stromů a rostlin v pražských lesích, poznávejte, jaké rostliny jsou původní a nepůvodní i jak se pražské lesy v čase mění.

Území Prahy je natolik pod dlouhodobým vlivem člověka, že není možné hovořit o přirozené vegetaci. Člověkem ovlivněné nebo utvářené jsou i lesy. Přesto se v Praze zachovala místa blízka přirozené vegetaci.

Druhy přirozené lesní květeny najdete mnohem častěji v jižních částech Prahy než v částech severních. Souvisí to s velmi starým osídlením severu Prahy, jeho teplejším podnebím a kvalitnějšími půdami, které vedly v minulosti k vykácení a přeměně lesů na pole. Naopak některé lesy v jižních a zároveň chladnějších částech Prahy nikdy nebyly zcela vykáceny, díky čemuž se tu zachovaly soubory přirozené lesní květeny (např. Radotínské údolí, Břežanské údolí, Komořanské lesy nebo Chuchelský háj).

Některé nové způsoby hospodaření se dnes snaží zastavit úbytek dříve hojných druhů a změnu skladby rostlinných společenstev v Praze. Zejména smrkové a borové monokultury se mění na porosty smíšené, jejichž skladba se blíží původnímu přirozenému porostu – tj. dub, buk, javor, jasan, lípa a borovice lesní. Zajímavé je, že lesní společenstva nepotřebují pravidelné zásahy, ale uvážlivé lesní hospodáře. Pokud se v lese zajistí přirozené složení stromů, bez dalšího velkého úsilí se dosáhne vhodného prostředí pro celý lesní ekosystém rostlin a živočichů.

Na území Prahy roste přes 2000 druhů rostlin.

Jedná se o druhy:

- původní (více než 1500 druhů)
- nepůvodní

Pro zajímavost – pro květenu celého bývalého Československa se udává počet 3 000 původních druhů. V porovnání s tímto číslem není tvrzení o bohatosti pražské flory nijak přehnané.

Krátké čtení o několika zajímavých lesních dřevinách a rostlinách a kam se za nimi vydat.

Kam v Praze do listnatého lesa

Listnaté lesy jsou lesy, ve kterých množství listnatých stromů přesahuje 75 % a zbytek tvoří stromy jehličnaté. Ve střední Evropě tvořily do poloviny 18. století převážnou část lesů, od té doby však rostla potřeba dříví a postupně se přecházelo k intenzivnímu hospodaření. Začaly vznikat jehličnaté monokultury. V současné době jsou listnaté lesy v Praze i celé ČR spíše raritou a mnoho jich je chráněno zákonem.

Za poznáváním listnatého lesa se v Praze vydejte do Cholupické bažantnice, kde dominuje dub letní. Na okraji lesa najdete několik stoletých stromů, včetně dvou památných dubů letních.

Kromě dubu má velké zastoupení jasan ztepilý, javor horský (klen), habr obecný a lípa srdčitá. V keřovém patře zahlédnete hloh, svídu a lísku. Poznáte je všechny v lese?

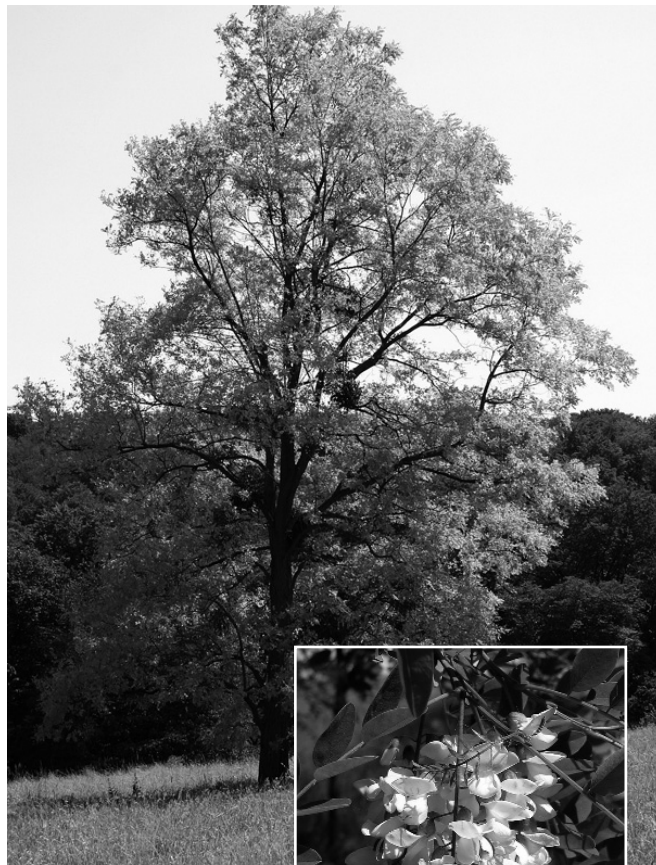

Za vzácnou bylinou - koniklecem lučním

Pro někoho možná překvapivě můžete na území hlavního města objevit i několik ohrožených rostlin chráněných zákonem. Jedním z nich je koniklec luční, stará léčivá a jedovatá bylina, zapsaná v Červené knize jako silně ohrožený druh. Mnoho lidí zná jeho vyšlechtěnou formu ze zahrádek, málokdo však viděl divoký koniklec ve volné přírodě. Jeho úbytek souvisí s mizením vhodných stanovišť, především pastvin.

Za koniklecem se vydejte do přírodní památky V Hrobech, miniaturního chráněného území o rozloze necelé 2 ha, které se nalézá mezi lesoparkem Kamýk a meteorologickou observatoří v Libuši. Na první pohled se jeví jako obyčejný trávník, ale je na něm opravdu co chránit. Hledání koniklece vám usnadní skutečnost, že má velké zvonovité květy fialové barvy a že v době

květu, tj. mezi březnem a květnem, se listy teprve vyvíjejí. Jestliže budete mít trpělivost a koniklec najdete, v žádném případě jej nesmíte utrhnout.

Poznejte rozšířený nepůvodní druh - akát

Zhruba čtvrtinu rostlin a dřevin v Praze tvoří druhy nepůvodní, neboli takové, které se dostaly z míst svého původního výskytu do zcela nového prostředí. Zanesení nového druhu může být umělé (způsobené člověkem) nebo náhodné. Tyto druhy mohou na novém stanovišti buďto prospívat svému okolí, nebo mu škodit a nekontrolovatelně se šířit i tam, kam lidé nezamýšleli. Mluvíme pak o tzv. invazivním druhu, kterým je například trnovník bílý neboli akát pocházející ze Severní Ameriky.

Za akátem nemusíte složitě putovat. Jde o okrasnou dřevinu hojně vysázenou snad ve všech částech Prahy. Bílé květy v převislých hroznech velmi lákají včely. Daří se mu téměř všude, rychle zplaňuje a má schopnost zcela vytlačit původní rostlinstvo. Jeho působením tak zanikly mnohé cenné kousky pražské přírody.

ÚKOLY DO LAVICE

1. Zjistěte podrobnosti o původním přirozeném zastoupení dřevin v pražských lesích.

2. Najděte 3 rostliny, které jsou v pražských lesích původní a 3 rostliny, které jsou nepůvodní.

3. Zjistěte, co to je věková skladba porostů?

4. Perlička na závěr: Co způsobují porosty trnovníku akátu v pražských lesích?

ÚKOLY DO TERÉNU

1. Navštivte některé z pražských lesů a pokuste se najít alespoň 5 zástupců nepůvodních rostlin.

2. Navštivte lesy třeba v Šárce, Kamýku nebo Modřanské rokli a pokuste se najít některé z chráněných druhů rostlin, které se v nich vyskytují.

3. Která věková třída porostů je nejvíce zastoupena v lesích v Šárce, Kamýku a Modřanské rokli?

4. Jaké je stávající a jaké ideální (přirozené) zastoupení dřevin v Šárce, Kamýku a Modřanské rokli?

Správné odpovědi naleznete v Pražské lesy – pedagogický list.

Užitečné odkazy:

- Webový portál hlavního města Praha **ENVIS – informační servis o životním prostředí**. Rubrika Nástroje ochrany ŽP obsahuje užitečné informace o systému ochrany životního prostředí v hlavním městě.
<http://envis.praha-mesto.cz>
- WWW stránky obsahují podrobné informace o pražských lesích. V rubrice **Městské lesy** se dozvíte konkrétní informace o ochraně pražských lesů. Pozornost rovněž věnujte rubrice **Environmentální výchova**.
<http://www.lesypraha.cz/>
- Využijte českou verzi internetové encyklopedie **Wikipedie**. Do vyhledávače zadejte klíčová slova: pražské lesy, ochrana životního prostředí, národní přírodní památka, přírodní rezervace, přírodní památka, evropsky významná lokalita.
- **BioLib** – je mezinárodní encyklopedie rostlin, hub a živočichů. Obsahuje podrobný popis rostlin a živočichů včetně bohaté fotogalerie.
<http://www.biolib.cz/>

Zkuste sami najít a doplnit další zajímavé odkazy:

O projektu

Tento výukový materiál vznikl v rámci projektu Ústavu pro ekopolitiku, o.p.s. „Les je báseň, kterou píše Země pro nebe“. Jeho cílem je představit pražským dětem příměstské lesy, které jsou jediným dostupným prostředím ve městě s částečně přirozenými ekosystémy. Výukové materiály o pražských lesích včetně Listu pro pedagogy, na kterém naleznete správné odpovědi, si můžete v elektronické formě stáhnout na www.ekopolitika.cz v rubrice Publikace.

Tento projekt je realizován s finančním příspěvím Hlavního města Prahy

Ústav pro ekopolitiku, o.p.s. je nestátní nezisková organizace se sídlem v Praze. Realizuje projekty zaměřené především na ochranu životního prostředí, podporu udržitelného rozvoje na místní úrovni, právo životního prostředí, udržitelnou spotřebu a dopravu.